

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У КРАГУЈЕВЦУ

UNIVERSITY LIBRARY OF KRAГУJEVAС

Фото албум Миодрага Јовановића

Сутјеска, Тара, Фоча, Вишеград

јул 1958.године

Ова презентација представља фотографије из личне архиве Миодрага Јовановића, лозничког документатора и енциклопедисте, које је његова супруга Споменка Јовановић поклонила Универзитетској библиотеци у Крагујевцу 2011. године, заједно са око 300 књига. Фотографије су настале у лето 1958. године и бележе и неке моменте историје Југославије – обележавање 15-годишњице Битке на Сутјесци (4.07.1958) када су скупу присуствовали државници Тито и Насер. Сlike су допуњене коментаром аутора.

СВЕ ЈЕ СПРЕМНО ЗА ВЕЛИКУ ПРОСЛАВУ

U nedelju 29 juna 1958 g. planinari Beograda krenuli su specijalnim vozom na proslavu 15-togodišnjice Bitke na Sutjesci.

Sledećeg dana u rano jutro stigli smo u SARAJEVO gde smo posle kratkog zadržavanja prešli u vagone uzanog koleseka i krenuli dalje ka Foči.

Nema reči da se opiše lepota vidje-
na tog junskog dana kada smo se,
napustivši Foču, počeli približavati
Sutjesci.

Са десне
стране пута је логор у коме ће се
сместити 3.000 учесника Шестог слета
планинара Југославије. Нешто даље од
њег су логори друштвених организа-
ција.

Da li sanjamo ili je to sve oko nas...
stvarnost. Sneg na Volujku, more raz-
nobojnih šatora, pesma sa Sutjeske ...

Ovo je gore logor
planinara. Nazvali
su ga:

TIHO ŠUMI SUTJESKA !

Sutjeska je tu pod
brdom. Ona šumi, teče
kao što je nekada
tekla. Pričaju borci
da je voda sada mnogo
manja, možemo je pregazi-
ti a onda pre 15 godi-
na ljudi su se u njoj
davili, ginuli u njoj,
po šumama oko nje ...

Prvi utisci - prvi snimci iz našeg planinarskog logora na Tjentištu.

1 juli 1958 g. Prvo jutro u prekrasnoj prirodi Sutjeske. Noć pod šatorom bila je posle napornog putovanja vrlo prijatna. Odmorni smo i već ovo pre podne, u manjoj grupi, idemo na novo planinarenje jer do proslave bitke na Sutjesci imamo još tri slobodna dana.

ZELENGORA S VOLUJAKOM

MOTVA ČEMERNOG

Takav je bio
juli 1958 na
Sutjesci ...

Spremamo ruksake -
pravac Maglić.

Povratak u logor
sutra uveče.

Nekoliko kilometara idemo novo sagrdjenim
putem FOČA - GACKO.

"NA OVOM MJESTU 13 JUNA 1943
GODINE BORCI I DALMATINSKE
PROLETERSKE BRIGADE U SASTA-
VU III UDARNE DIVIZIJE POD
RUKOVODSTVOM HEROJA SAVE
KOVAČEVIĆA IZVRŠILI SU PRO-
BOJ FAŠISTIČKOG OBRUČA.

OVU PLOČU PODIŽE U SPOMEN
PALIM DRUGOVIMA NAROD DAL-
MACIJE

I OVOG KRAJA."

KLISURA VRATAR

Nastavljamo još malo putem i evo još jednog poprišta bitke obeleženog novom spomen pločom:

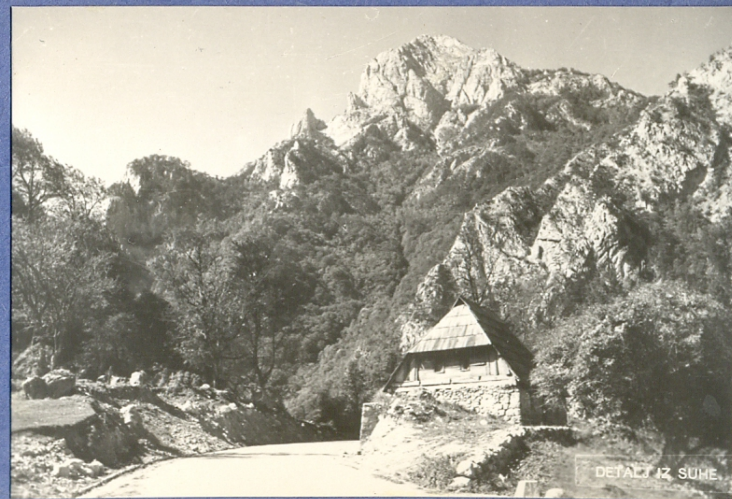
" OVDJE KRAJ LEGENDARNE SUTJESKE HEROJSKOM SMRĆU PADOŠE BORCI DESETE HERCEGOVAČKE PROLETERSKE BRIGADE BOREĆI SE DO ZADNJE KAPI KRVI ZA SLOBODU DOMOVINE, JUNA 1942 MAJA-JUNA 1943

NAROD HERCEGOVINE"

Трећи „град“ од платна подигнут је у Сухој, зеленој оази између високих стена најкршевитијег кањона Су-тјеске. У њему ће бити смештено 3.600 учесника слета Феријалног савеза Југославије.

Na izvoru se okrpeljujemo i punimo čaturice vodom jer uskoro napuštamo put i skrećemo u planinu

To je SUHA - najmanje selo koje sam video u životu: dve-tri kuće i ogolela šuma. Odavde skrećemo u pravu prašumu.

2 juli 1958.
Geo dan u napornom hodu kroz teško
prohodnu šumu. Uz potok, preko obo-
renih balvana, kroz paprat, uzbrdo,
nizbrdo.

Kada sam kraj živopisnog vodopada
skrivenog u toj prašumi pravio ovaj
snimak skoro sam mislio da nikada
nećemo izići iz ove beskrajne šume.

Ali u sumrak dana izbismo na plato
tzv. Suve Jezerine. Iznad nas se
uzdizao Maglič. Treba preći još onu
šumu ispred Maglića i eto nas ...

na Trnovačkom Jezeru. Pokušali smo
prenoćiti u planinskim bačijama ali
smo se ipak odlučili na naš šator.
Do duboko u noć sedeli smo kraj vatre.

Kad jutro osvane onda se po običaju zaboravi sva muka prethodnog dana. Sunce je obasjavalo vrhove planina, magla se dizala i grupa je krenula na vrh Maglića - u priličnu neizvesnost. Ja sam se odlučio na povratak natrag kroz šumu u društvu ing. Jankovića iz "Železničara" i njegove žene.

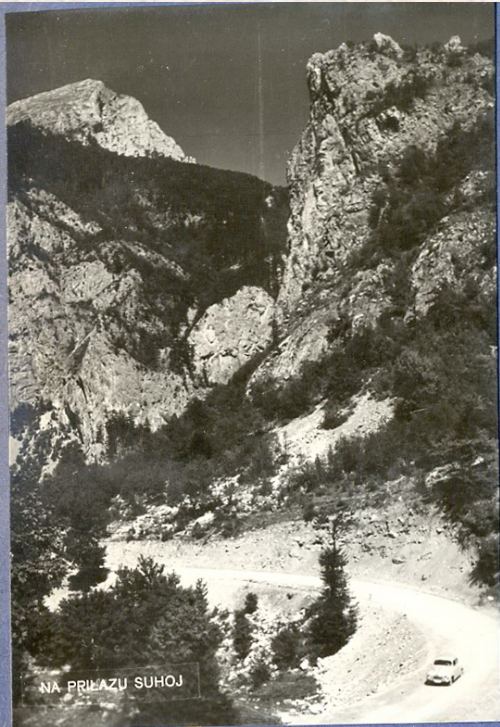
VRH VRATARA

Kod Suve Jezerine sretosmo drugu grupu planinara koji su upravo kretali na Maglić.

Opet smo trebali skoro ceo dan dok smo dospeli do Suhe. Tu smo se više zadržali ...

Put je bio blokiran jer se očekivao dolazak TITA i NASERA. Videli smo ih. Velika kolona autobomila dugo je prolazila i tek kasno uveče dospesmo vrlo umorni u naš logor na Tjentištu.

Posebno uživanje i retko prijatno osveženje bili su jutarnje umivanje i ostala "toaleta" uz žubor brze i hladne Sutjeske.

Govori N A S E R ...

4 juli 1958 g.

Dan velike proslave
je došao.

Odmor pokraj Sutjeske.

Po podne 4 jula naš logor je posetio
drug Aleksandar Ranković.

Saša se sprema za pokret: "Da li
se moj ruksak smanjio ili ...
Ali kako je to sve ranije stalo !"

GLEDAJ I DIVI SE !

Drugi komentar
nije potreban.

5 jula rastali smo se od
Sutjeske i Tjentišta. Na
travi su ostali tragovi
mnogih već uklonjenih ša-
tora. Odlazilo se u gru-
pama i nestajanje tog ži-
vog naselja mladosti i bo-
ja pružalo je tužnu sliku.

Zato smo rešili da se na
Sutjesku mora opet doći.

Evo nas u USTIPRAČI. Ovde skrećemo sa pravca Sarajevo - Čačak i idemo vozom još 42 km. do Foče. Put nas je vodio pored Drine preko Goražda, Vranića i Ustikoline ...

Posle jednog sata vožnje već smo počeli očekivati da ugledamo Foču. Najzad smo je i ugledali: FOČA. Slavno mesto iz dana Narodno oslobodilačke borbe. Razgledamo malo mesto koje je sada spremno za veliku proslavu.

ОД ФОЧЕ ДО СУТЈЕСКЕ

30 juni 1958 g. Mali odmor u Foči posle noćnog putovanja. Od Beograda do Foče - to je vozom 574 km. Odavde smo se počeli prebacivati na Tjentište pešice, kamionima, kolima ...

Posle pola sata vožnje novim putem Foča — Gačko stigli smo na najvišu kotu puta iznad ušća Sutjeske u Drinu. С леве стране пружа се поглед на црногорске планине и Шћепан Поље. Напред је кришевито Вучево испод кога се пресијава сребрнаста пруга Сутјеске. Са тог места почиње Тјентишко Поље. На његовом почетку већ се разазнају разнобојни кровови новог „града“ од платна.

Tzv. "VELIKI BUK" je opasno mesto za splav. Neobično brza voda juri preko podvodnog stenja i skoro razbija splav. Sem nekolicine hrabrijih svi drugi napuštaju splav i sa obale posmatraju prelaz splavova preko tog mesta

Slike govore kako je to putovanje splavom izgledalo ...

A posle buka prebrojavanje i predah ! Ulazimo ponovo na splavove i onda dalje ka Višegradu, donosno do Perućca gde ćemo prenoćiti.

Sa nama je na splavu bio 1 foto-reporter "Borbe" Bibić koji je nedelju dana kasnije objavio sledeću reportažu:

УРА! ПРОШЛИ СМО! — Сплав је крикао под ударцима таласа реке. Излетницима се чинило да су балвани шибиде. Челичне сајле (дебљине прста) пуцале су, сплавар се борио, избегавао подводне стене док није извео сплав у мирне воде. Сви су били мокри. Знали су — сплавари на Дрини не знају да пливају. Зато су били сигурни!

ФОТОРЕПОРТАЖА: „Седам балванских ешалона“

ФОТО РЕПОРТАЖА

Текст и снимци: Н. БИБИЋ

Седам БАЛВАНСКИХ ешалона

Пемлах, јула

С то седамдесет планинара из Србије, Хрватске, Босне и Херцеговине и Македоније, у врло оскудној одећи освајадо је читавих 12 часова 67 дивних, „водених километара“ Дрине, од легендарне Андрићеве бујнице до импозантних слапова Перуџа.

„Освајачи“ су били распоређени у седам балванских ешалона, а поход је почео тачно у 6,00 часова. Пристали су у 18,00 часова. Чланови планинарског друштва „Победа“ из Београда са својим гостима, оправдали су своје име. Уморни, истина, без повређених, а ипак, необично расположени, планинари-сплавари и освајачи у исто време, сручили су се у столице најнеобичније ресторана-баште кроз чију саму средину жубори планински поток и одмах испод ресторана се претвара у безброј прштећих слапова.

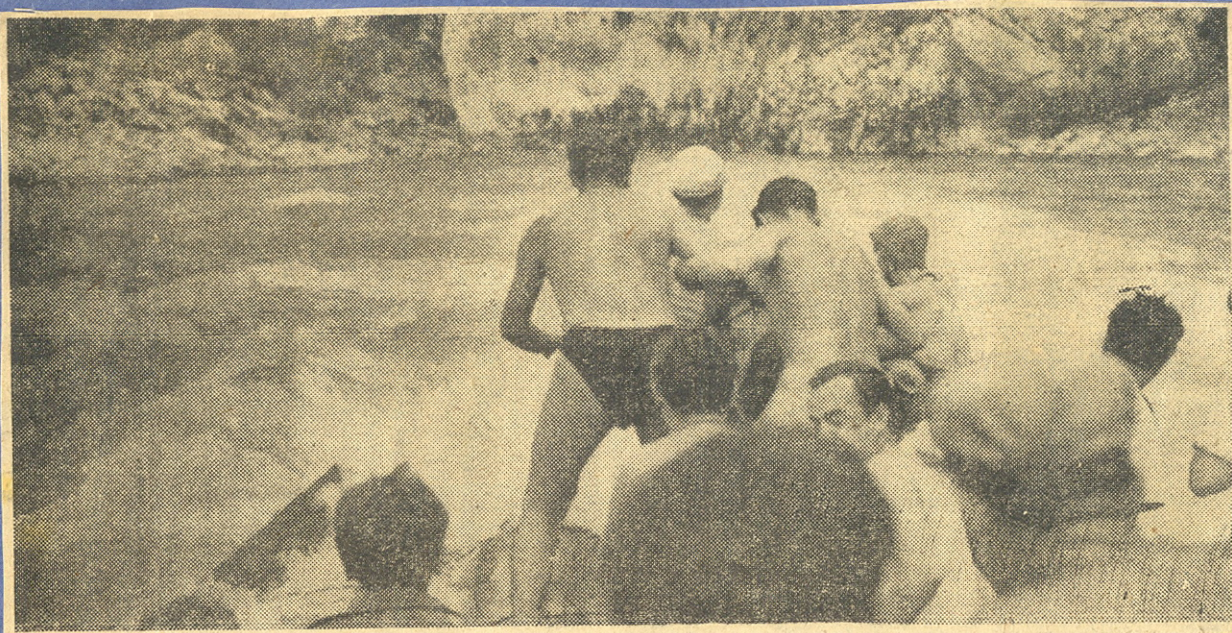
Оно што се после тога догодило била је најзаслужнија награда за један такав подвиг — неколико јагањаца су вртећи се на мотки, познатој под именом ражањ, својом аромом наговештавали дуго жељено „финале“.

Читав један дан ових 170 љубитеља природе били су учесници и гледаоци кинемаскоп филма у колору на бескрајно широком платну природе. Кинемаскоп, овога пута није снимљен у копродукцији: пејзажи су били домаћи и за домаће. Било је у томе филму и драмских и комичних сцена али не, и трагичних, јер се на понеким местима може (и мора) сити са сплавом.

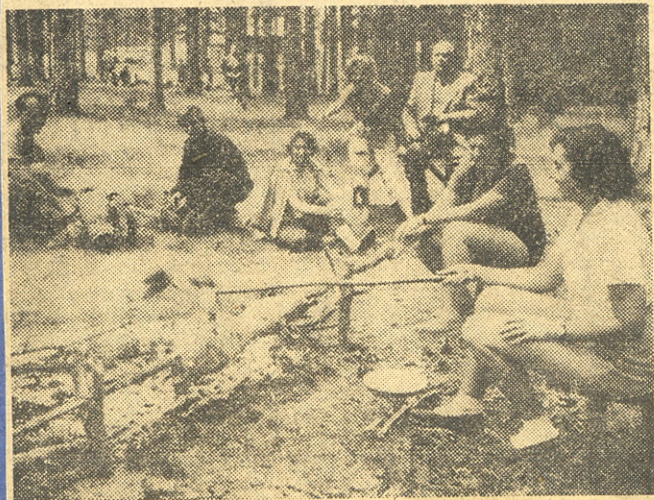
Само неколико њих, који су убеђени да драма неће постати трагедија чврсто загрљени отскакали су на кључним тачкама сплара као да су балвани били глумени. Двадесетак храбрих и четрнаест сплавара којима је храброст — школска квалификација — хтели су и успели уз цику балвана и пуцкетања челичних сајли да доживе неколико тренутака правог узбуђења које вружа Дрина. Остали су у овим кадровима овог необичног кинемаскоп филма били гледаоци и помало навнјачи.

НЕЗАБОРАВАН ДОЖИВЉАЈ. — Ова група излетника међу којима су лекари, радници, дипломате, ученици, геолози, имали су незабораван дан. Сви они су планинари, а привукла их је Дрина и њен кањон. Један дан сплавом низ Дрину не може да се заборави...

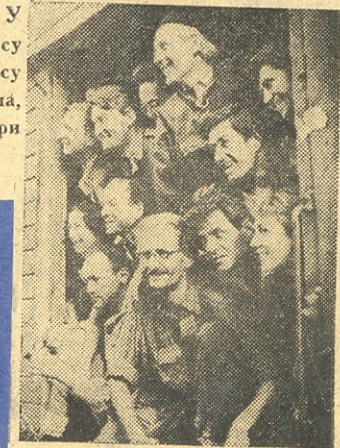

ОПАСНОСТ НА БУКОВИМА — Само једна група планинара — излетника осмелила се да пређе Горњи и Доњи Бук Дрине сплавом. Било је: „Дала баба грош...“ Јер вода је вода. А кад су срећно прошли...

ПРИЈАТАН МИРИС — Планинари су имали напоран марш уз планину. Али, врху их је мамио пријатан мирис. Окреће се на ражњу...

„ФУРГОН-ЛИТ“ — У повратку путовали су спаваћим колима! То су најобичнија, такозвана, Г-кола. Али, планинари су на све навикли

НОВОСТИ
12 июля

Снимок Н. БИБИТЪ

Ovo "muskoluzno muškarac" sa svojim bravurama učinilo je da smo jako žalili kada je ovom splavarenju došao kraj.

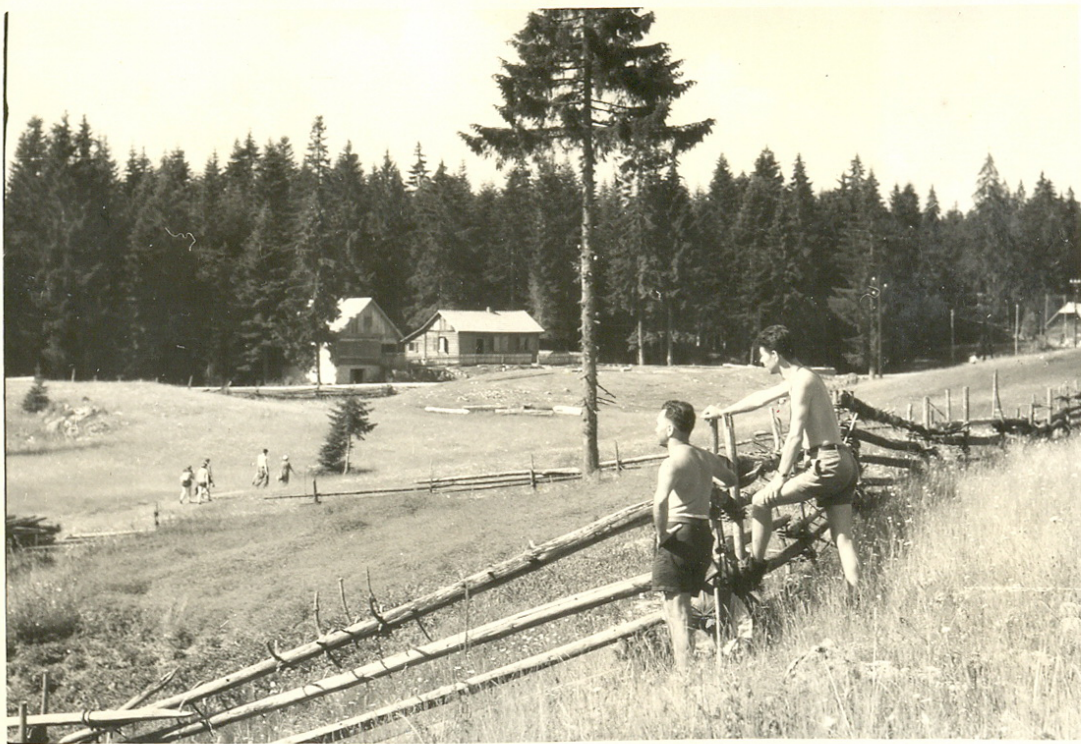
Saša je kao i uvek najviše zabavljao društvo. On nam se bio predstavio kao "referent za sekiraciju":

"Drugovi, dižite duboko i svu sekiraciju prepustite meni ..."

Onda bi ga Braca podigao i poput cirkuskog menadžera objavio:

"Meine Damen und Herren, prvi puta mi posetiti Vaše mesta. Prikazati Vama mi čudo nevidjena:

SEDAM DANA JEDE -- DA
SEDAM DANA JEDE . - NE !

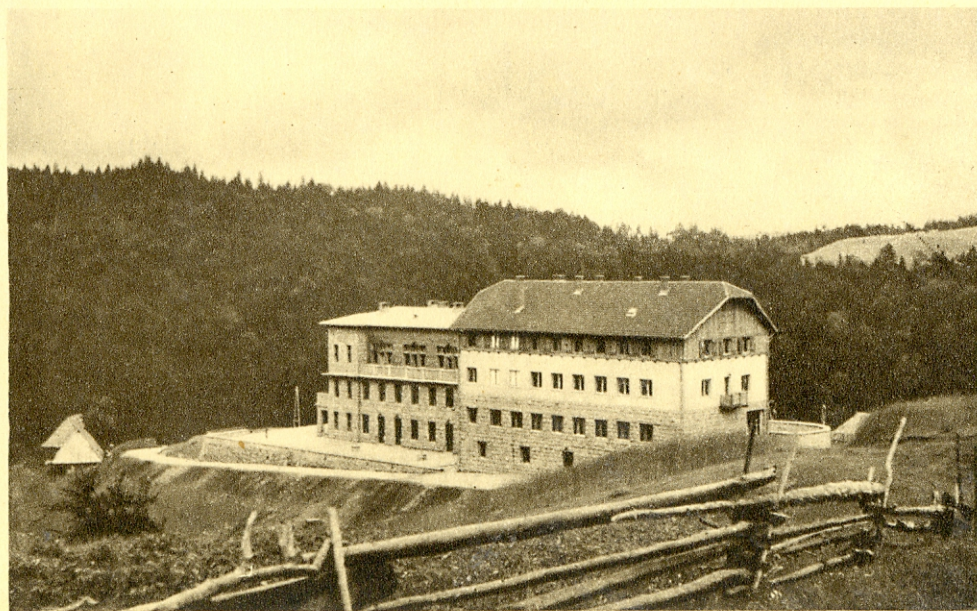
Prenoćili smo u školi u Peruć-
cu i rano ujutro 7 jula kre-
nuli prema Tari

Evo stižemo u Mitrovac, na
njegove cvetne livade, medju
borove.

Ovde se sledeći put ne sme
doći bez kolor-filma.

U dečijem letovalištu na Mitorvcu. Mali grad Snežane i sedam patuljaka !

To je hotel na Tari
do koga ćemo se sa
Mitrovca prebaciti
kamionima ...

Preko Dobrog polja od Mitrovca
do drugog dela Tare ...

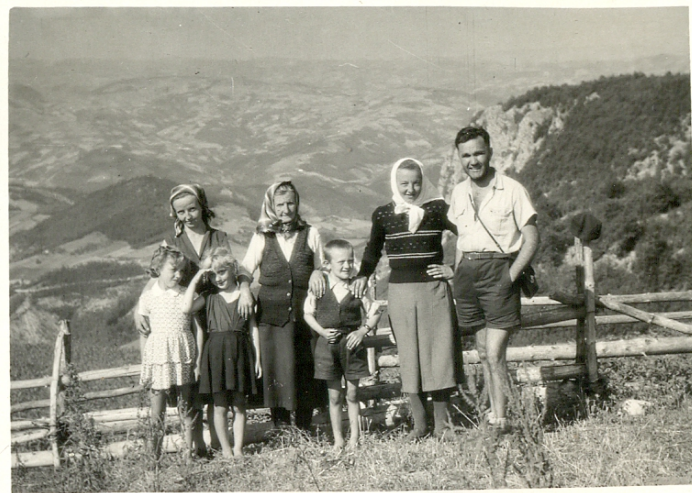

Odmor na terasi hotela na Tari.
Prošle godine bio sam na Tari
20 dana i puno puta dolazio do
ovog hotela po novine i poštu.
Evo i poznanika - domarke Jele.

Na Tari 7 jula 1958

Kod turističkog doma
na Kaludjerskim
Barama ...

Kod starih poznanika na Tari.

Evo dobro poznatog mesta - planinarskog doma p.d. "Slavije" na Tari. Prošle godine smo Spomenka i ja bili tu dvadeset dana na godišnjem odmoru. Dom je sada renoviran, mnogo lepši i uredjeniji.

Ovde se sakupljamo da bi manje rastureni krenuli sa Tare ka Kremni na pruži UŽICE - Sarajevo. Sećam se kako sam prošle godine nekoliko puta silazio u Kremnu po namirnice.

Mnogo smo se puta zaustavili prilikom ovog spusta sa Tare diveći se širokom prostranstvu koje se prostiralo pred nama.

Evo jednog snimka naše grupe.

Na obroncima Tare u društvu
planinara p.d. "Pobede".

Daleko napred u dolini
vidi se Kremna.

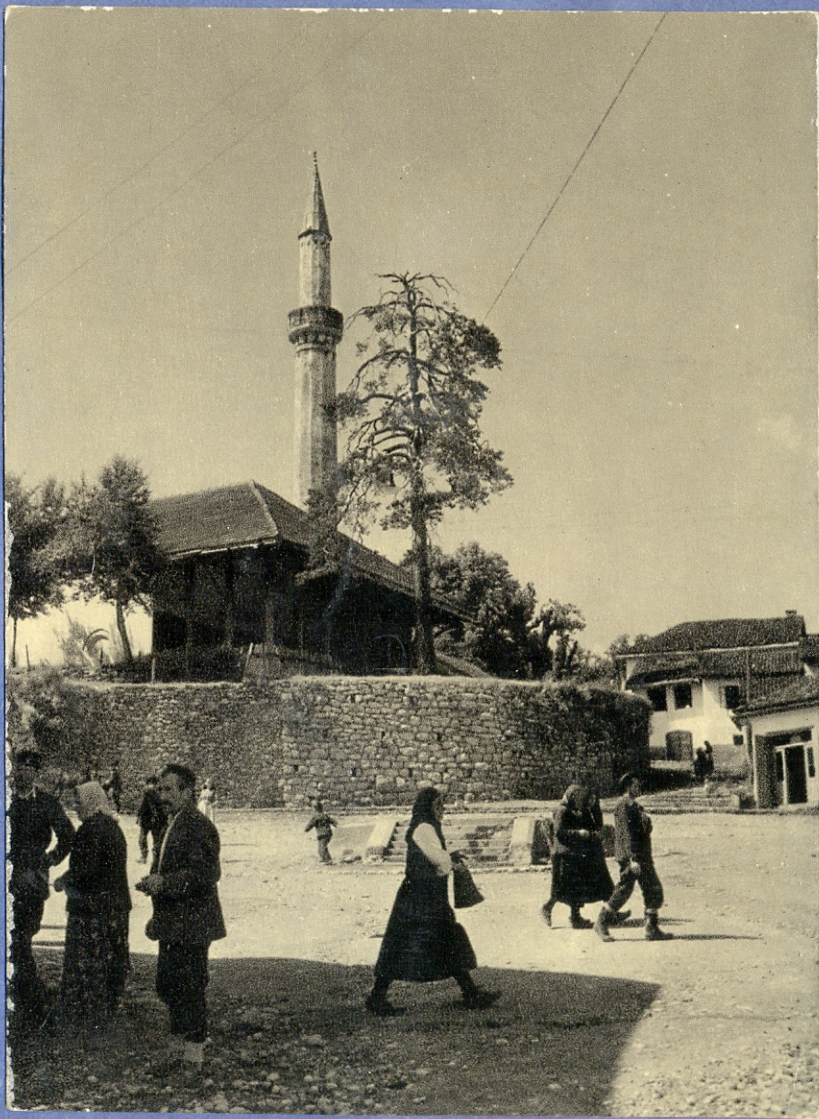
Još nekoliko desetina metara i gotovo je
sa spuštanjem nizbrdo. Uskoro izbijamo na
put koji preko Tare vodi od Kremne do Baš-
ne Bašte.

Kamionima smo se
spustili u FOČU.
Sada smo imali
više vremena za
razgledanje ovog
malog gradića.

Vozom preko Usti-
prače krenuli smo
za Višegrad.

Ovo je poznata
Careva džamija
iz XV veka.

Noć između 5 i
6 jula prespava-
li smo u zgradi
osnovne škole u
Višegradu.

NA DRINI ČUPRIJA

Stari kameni most
Mehmed-paše Soko-
lovića sagradjen
1571 godine i brda
s obe strane Drine
koje je, po legendi,
preskakao šarac
Kraljevića Marka.

Pogled na Drinu
iz parka iznad
Višegrada.

A onda oko 8 sati ujutro
ukrcavanje u splavove ...

Na isti dan pre 5 godina
spuštao sam se prvi put
splavom niz Drinu.

Sada, uživanje neće biti
ništa manje.

Krenuli smo ...
Približavamo se mostu.
Kažu da je velika ve-
ština provući splav
kroz uzane prolaze
mosta i preko stenja
koje vreba u vodi.

Аутор: Весна Абадић

новембар, 2015. године
Крагујевац